

Вибір відповідної професії для людини з аутизмом або синдромом Аспергера.

Д-р Темпле Грандін

Надзвичайно важливо обрати професію, у котрій використовуються сильні сторони людей з аутизмом або синдромом Аспергера. Як повноцінно функціонуючі, такі і гірше функціонуючі люди мають дуже слабку короткотермінову пам'ять, при цьому їх довготермінова пам'ять часто є краща, ніж у більшості здорових людей. Найскладнішими виявляються завдання, котрі обтяжують короткотермінову пам'ять. Особи з аутизмом не можуть виконувати декілька завдань одночасно. У таблиці №1 подано список професій, виконання яких є дуже складними для них. Таблиця №2 містить список простих професій для людей з розвинутим просторовим мисленням як в мене. Проблематичною для мене є абстрактна математика (наприклад алгебра), більшість професій з таблиці №2 не вимагають математичних здібностей. Багато професій, пов'язаних з просторовим мисленням, є придатними для людей з дислексією.

Професії, пов'язані з просторовим мисленням, на досить низькому рівні потребують швидкого перетворення інформації у короткотерміновій пам'яті. У повній мірі використовують просторову уяву та хорошу довготермінову пам'ять. У таблиці №3 подано професії відповідні для людей зі слабкою просторовою уявою, які є здібними у числах, фактах і музиці. Ці професії також не обтяжують короткотривалу пам'ять і використовують переваги довготривалої. Таблиця №4 містить професії, які можуть виконувати неповноцінно функціонуючі люди з аутизмом. У випадку людей з різним типом аутизму та синдрому Аспергера, необхідно якомога менше обтяжувати

короткотермінову пам'ять. Якщо б я була комп'ютером, то мала б величезний твердий диск, котрий містив би у десятеро більше інформації ніж звичайний комп'ютер, але мій процесор був би слабким. Вживаючи термінології 1999 р., я б мала твердий диск об'ємом 1000 гігабайт і малий процесор типу 286. Здорова людина має тільки 10 гігабайт пам'яті на своєму твердому диску і процесор Пентіум. Я не можу зробити 2 або 3 завдання одночасно.

Поради як організувати професійне життя людини з аутизмом або синдромом Аспергера:

- Праця повинна мати конкретну мету або кінцевий результат.
- Продавай свою працю, а не особиті якості.
- Керівник повинен знати про твої суспільні обмеження.

Важливо, щоб особи з аутизмом або синдромом Аспергера, що повноцінно функціонують, вибирали сферу майбутньої діяльності у коледжі (вузі). Інформатика є хорошим вибором, оскільки відомо, що більшість видатних програмістів має синдром Аспергера або деякі його прояви. Інші хороші спеціальності: бухгалтерія, інженерія, бібліотечна справа, а також мистецтво, особливо декоративно-ужиткове мистецтво і малярство. Краще уникати вивчення історії, політології, підприємництва, філології або чистої математики. Що правда можна вибрати бібліотечну справу, з додатковою історичною спеціалізацією. Але саме диплом бібліотекаря полегшує пошуки роботи.

Деколи необхідно заохочувати відвідування додаткових курсів та гуртків з прикладного мистецтва або інформатики ще під час навчання у середній школі. Це допоможе їм підтримати мотивацію та уникнути докучання зі сторони товаришів. Родини з низькими доходами можуть задуматись, як придбати комп'ютер для своїх дітей, щоб вони могли навчатися програмування або комп'ютерної графіки. Вживані комп'ютери можна отримати безкоштовно або за низькою ціною, коли фірми проводять реновацію власної техніки. Багато людей не знають про те, скільки старих комп'ютерів придатних для використання лежать на складах, у школах, банках та інших організаціях. Ці комп'ютери не є найновішої генерації, але залишаються придатними для навчання.

Підсумовуючи, людина з синдромом Аспергера або аутизмом повинна компенсувати власні недоліки суспільних умінь, розвиваючи свою спеціалізацію до такого рівня, щоб кожен хотів їх купити, незважаючи на низьку здатність соціалізації. Для цього надзвичайно важливим є приготування портфоліо здібностей. Потрібно навчитись

деяких навичок необхідних для життя у соціумі, однак товариські стосунки в праці набуваються завдяки спільним зацікавленням з колегами. Майже всі мої друзі - це люди з якими я працюю.

Таблиця 1.

Невідповідні професії для повноцінно функціонуючих людей з аутизмом або синдромом Аспергера. Професії, котрі значно обтяжують короткотермінову пам'ять:

- Касир - швидко порахувати решту занадто обтяжує короткотермінову пам'ять.
- Кухар у закладі швидкого обслуговування - повинен виконувати багато замовлень і готувати багато страв одночасно.
- Офіціант - особливо складно у випадку обслуговування багатьох столів.
- Круп'є - повинен звертати увагу на багато речей одночасно.
- Оператор таксі - повинен звертати увагу на багато речей одночасно.
- Стенографіст - складність зі сприйняттям великої кількості слухової інформації.
- Продавець авіабілетів - контактує з багатьма знервованими людьми у випадку відміни рейсу.
- Маклер - зовсім не підходить.
- Контролер польотів - занадто велика кількість інформації і підвищений рівень стресових ситуацій.
- Рецепціоністка або телефоністка - виникають проблеми при перевантаженні мережі та великій кількості завдань.

Таблиця 2

Відповідні професії для людей з просторовою уявою:

- Програмування - обширна галузь з багатьма місцями праці, особливо у промисловій автоматизації, проєктуванні програм для бізнесу, системах комунікацій і мережах.
- Графіка - креслення та комп'ютерна графіка. Ця професія забезпечує багато можливостей. Графіка є прекрасним стартом для багатьох інших професій технічних. Знаю людей, котрі починали кар'єру в конструкторських фірмах, які потім займались програмуванням і проєктуванням цілих фабрик. Щоб навчитися комп'ютерній графіці,

спочатку треба оволодіти вмінням рисунку на папері. Особи, які ніколи не навчались традиційного рисунку мають тенденцію губити важливі деталі.

- Мистецтво реклами - рекламу і брендову графіку можна виконувати на посаді позаштатного працівника.

- Фотографія - може бути у формі власної справи.

- Проектування обладнання - зустрічається у багатьох промислових галузях. спочатку у ролі кресляра, а потім переводиться на посаду проектанта промислового обладнання.

- Дресерувальник або технік-ветеринар - дресура псів, консультант з питань поведінки тварин.

- Автомеханік - вміння візуалізувати роботу цілого автомобіля.

- Ремонт комп'ютерного обладнання - вміння візуалізувати проблеми у комп'ютері та мережі.

- Ремонт дрібного обладнання та косилок - малий бізнес.

- Ремесла - ювілер, різьбяр, гончар

- Лабораторний технік - конструює та модифікує обладнання лабораторії.

- Проектант інтернет сторінок - знайшовши власну нішу, можна працювати позаштатним працівником.

- Будівничі професії - столяр або слюсар. Ці професії використовують просторові здібності, але для деяких осіб може виникнути складність у зв'язку з моторикою та координацією.

- Проектант комп'ютерних ігор - невдала сфера через малу кількість робочих місць, а конкуренція досить висока. Значно більше місць є у промисловому проектуванні, комунікаціях, бізнесі, а також комп'ютерному програмуванні. Інша негативна сторона цієї сфери - це концентрація на образи насильства.

- Комп'ютерна анімація - люди з просторовою уявою можуть досягти успіху в даній сфері, але тут існує висока конкуренція. Компанії приймають на роботу іноземців, тому що занадто мало хороших програмістів у сфері бізнесу та промисловості.

- Технічний нагляд будинків - ремонт труб, вікон та інших речей у жилих будинках, офісах або готелях.

- Технічний нагляд підприємств - ремонт і збереження обладнання.

Таблиця 3

Професії, відповідні для людей з слабкою просторовою уявою, які мають здібності у математиці, музиці або фактах.

- Бухгалтерія - можна отримати спеціалізацію у вужчих сферах, наприклад податках.

- Бібліотечна справа - бібліотекар-помічник - допомагає знайти інформацію в бібліотеці чи інтернеті.
- Менш візуальне комп'ютерне програмування - позаштатно.
- Інженерія - електрична, електронічна і хімічна.
- Журналіст - досконале володіння фактами, можна працювати самостійно.
- Коректор - редакція рукописів. Багато людей працює незалежно для багатьох видавництв.
- Таксист - знає околицю кожної вулиці.
- Працівник складу - стежить за товарами на складі.
- Настроювач музичних інструментів - власна справа.
- Працівник лабораторії - стежить за лабораторним обладнанням.
- Працівник банку - скуппульозний підрахунок грошей, пов'язаний зі значно меншим навантаженням короткотермінової пам'яті, ніж у випадку касира, котрий повинен швидко полічити решту.
- Документобіг - знає місце зберігання кожного документа.
- Телемаркетинг - повторює постійно той самий текст, продаючи товари по телефону. Галасливе оточення може бути проблематичним. Продавці по телефону часто уникають суспільних проблем.
- Статистик - праця у різних сферах, наприклад дослідження, органи статистики, контроль якості, міністерство сільського господарства, і т.п.
- Фізик або математик - у цій сфері є мало робочих місць. Тільки обдаровані люди можуть здобути роботу і втриматись на посаді. Значно вищі шанси знайти роботу у програмуванні або банківській справі.

Таблиця 4

Професії для людей з аутизмом із слабкими вербальними здібностями:

- Складання книжок у бібліотеці - вміє запам'ятати каталогову систему та розміщення полиць.
- Складання продуктів з деталей на фабриці - особливо у випадку тихого оточення.
- Пункт ксерокопій - виконання фотокопій. Видруки повинна проготувати інша особа.
- Прибирання - чищення підлог, туалетів, вікон і офісів.
- Розміщення продуктів на полицях - на багатьох складах.
- Пункт сортування матеріалів вторинної переробки - робота сортувальника.
- Ринок - загрузка вантажівок, складання коробок.
- Садівництво - підстригання газонів та інші роботи у саді/городі.
- Введення даних - невідходяща робота для людей з низькою моторикою.
- Ресторан типу фаст фуд - прибирання і робота на кухні, яка не навантажує короткотермінову пам'ять

- Догляд за рослинами - робота у великих офісних центрах.